

Landskap: Blekinge Län

Upptecknat av:

P. G. Delterson

Härad: Ästra

Adress:

Lillhävda Holmsjö

Socken: Augarum

Berättat av:

Pär Sammissan

Uppteckningsår: 1931

Född år 1854 i

granvåra, augarum

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

1

VANDRE TILLFÖRLITLIGT

Uppteckningen rör sig om den dåderbartgång och tillvaro.

Forträffning på förut insänt om dödl och begravning gengångare.

ja vi har här att betrakta de ända och barbariska  
människorna som gengångare, ty det är nog stor  
färdiga på det, sådant har man god ärfarenhet om  
det har nog visat sig allt för ofta under våra förs  
fädars tid, det är en sak som våra förfäder har  
haft många svårigheter att hämpa mot under de  
svanna tidar, nu är sådant spåneri tannstätt tack  
vare den stora upplysningen och där goda kristen  
dommen som nu mera är rådande bland den  
stora folk mängden, så var det icke förr då någon  
dog, det första man då sporde om var det om -

3196

2

om han eller han hade några ovänner efter sig, eller om de hade förlitas med varandra för än de lemnade från sig anden, så att man kunde få se för dan bortgångne. ja gud give att den stakern måtte få se uti graven, så att dän icke skulle fara ombring och hämnas på sina ovänner, för att man fick ont av dän döde som efterlemnade ovänner här på jorden dät var man viss om, för si så fort som begravningen var övar så nog gjorde den döde sina fjända och sina ovänner, nog kunde dätta avjälpass under de dagar den döde stod ävan jord, om man gav sig tillkänna för att avbedya sina bratt och släckhet mot dän döde medan han ännu befann sig här i tiden, män dänna bekännelsehän måste då göras uti hans anhörigas och prästers närvaro, anners bar han bän endast mera hat med sig uti dän bortgångnes ande dät skulle göras öppet och ingofullt vid hans dödsbädd.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

uti denna p[ä]rsonens n[ä]rvaro, då han pr[ä]sten f[ör]t[ä]nka denna  
p[ä]rson om f[ör]l[ä]telse f[ör] sina br[ö]tt samt att han skulle f[ör]  
leva i frid f[ör] d[ä]n br[ö]ttg[ä]ngne, v[ä]ra f[ör]f[ä]d[er]s byste m[ä]n  
ga skilda tankar om den d[ö]de och hans h[ä]danf[ä]rd, man  
h[ö]rde ju delade avsichtar p[å] d[ä]tta område, att broppen han  
de g[å] d[ä]t var ju knappast troligt, m[ä]n att deras anda  
ända sp[ö]kade d[ä]t har man stor f[ä]kta f[ör], nog trodde  
v[ä]ra f[ör]f[ä]d[er]s p[å] att man gick efter d[ö]den då den br[ö]tt  
g[ä]ngne visade sig uti sin p[ä]rsonliga skapad s[ä]dan  
som han eller han bef[ä]n sig under sin sin yordiska  
ivandring, m[ä]n d[ä]t vill jag tro att d[ä]t var v[ä]ll-  
naden, v[ä]rden, som är anden, m[ä]niskans livsgnista  
som man innehar under d[ä]tta yordelivett, ty d[ä]n  
d[ä]r i h[ä] d[ä] den lemnar d[ä]n yordiska byddan, och  
denne anden f[ör]skapar sig, till samma p[ä]rson som  
d[ä]n har haft sitt s[ä]te uti under d[ä]n tid bropp och an-  
de levatt uti och med varandra h[ä]r uti v[ä]rden.

ty, dät torde vara allam bekant att anden dör alldrig  
 Län blott ändrar kraachtår, är anden av en ond natur  
 hammar den att bli en ond shepnad och värma ont  
 bland de levande mänisharna med spöheri av män-  
 ga handa slag, och visa sig såsom mänisha, gast med  
 och utan helved, såsom hand, hatt, hästgrinet, svin  
 och dylikt, även flyggade varelser däw man icke  
 kannatt urskilja deras typ, län anden som har haft  
 sitt säta uti en ond och slach mänisha har alltid haft  
 till uppgift att spöha och yära de levande mänisharna  
 ont allt efter dän förmåga som kropp och anda har  
 samarbetat här på yarden medan de ännu färde  
 ett yemensamt liv här i värden, dät hat anden  
 lemnade kroppen med vid däss skilsmässa, dät  
 gick med anden ut i rövden, och nu blev dät dän  
 odödlige anden som uti tur och ordning som skulle  
 straffa sina och vederjälla sina motståndare,

dät finnes många exempel på att den bortgångnes  
välnad har visat sig för dem som har varit deras ovän  
eller motståndare medan man levde i världen, man  
blev förfälyd av dän döde så snart man var ute  
under mänsket, man kunde få en bärda på sin  
skoldror som man icke kunde slipa för än man  
kom åt att gå in på en kassad "moosmord" iher eller  
en kassväg, man sag icke vad man hade till bär-  
da men man brände att dät liknade en mäniska  
och då viste man att dät var den döde ovänner som  
skulle plåga honom, män dät var icke nog här-  
med, man viste vad som skulle följa efter dätta  
oberagliga spällskap, dät skulle bli nio dygn på  
gatan ljughög som blev fölyden, med fröppeler  
huvudvärk och bränning, samt en plågasom väck  
från yäman till fotabladett, då niande dygnett var  
ävar var plågarna borta, män mattheten hade man kvar,

så snart begravningen varst värkställd hade den dödes  
välrad macht till att visa sig, ja till och med samma  
afton, därför hade våra förfäder för sed att lemna en  
plats vid bordett oberuten, man hade för sig att  
den dödes välrad befän sig här bland gästarna  
för att se hur allt gick till, man stälde ike till med  
mycket ståt eller storhet efter en allmänt ordäntlig  
mäniska, dät han att förvarna den bortgångnes en  
de mera jina och hival dät dän skulle se på allt  
dätta, våra förfäder trodde ja med all säkerhet att  
man hade besök av dän döde under tia år efter  
dödsfallett, och även längre om den döde var en  
stor vänningsman och ond mäniska medan han  
levde, dätta större syndare och ja mera brott man  
hade på sitt samlete vid sin bortgång han hade  
dätta värre hade hans kropp vid att förmattna  
siti graven, och så länge intet kroppen var förmattnad: —

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

uti graven, så hade hans välnad förmåga till att spöka  
visa sig uti olika skepnader för de levande, samt till att  
på ett eller annat sätt plåga dem som hade varit där  
dödes ovänner medan han levde, därför var det av  
stor vikt att man förmådde fara uti graven, ty då  
dän döde förvandlades till evig jord bort hans ande  
vordande till att mera uppträda, såde våra förfäder,  
män man levde uti fast tro på att en god och  
rättvis människa fort till förvandling och evig jord  
dät märkte man på att en sådan människas välnad  
visade sig icke efter döden, man såde att det var en  
guds man eller kvinna som icke hade något otydligt  
dä den lemnade denna världen, och fick fördärshold  
ro uti sin grav till dommedag, och en sådan människa  
skulle gå till föryngelse ganska fort, och att anden skulle  
bli fri från sin bindnad och bli fri så snart kroppen  
övergått till förintelse och evig jord uti graven,

MINORE  
TILLFÖRLITLIGT

Blekinge  
Bogerums sn.

uppt. av P. G. Petersson  
1931. 96

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

3196

8

någott skydd för spöhelser efter de döda som hade gått  
 bort med sina fördolda brott eller hat till sina med-  
 mäniskor på sitt samvete, det kunde upbringas på  
 annat sätt sätt än att anlita prästen för detta obe-  
 hag som man var uträtt för den dödes välbråd,  
 ingen trollmakt kunde motstå den spöande och  
 bonda makten som varit övareläsett allt vad mä-  
 niskan ville göra, det varit endast en prästman  
 som var andligt sennad, som kunde finna bot för  
 det med sina bönor och läsande övar där dödes grav,  
 därför hade man alltid där avsikten att man gör-  
 na ville förlikas med den syke medan han lev-  
 de, för att undgå det värre obehagett, att beliva  
 förfätyd av hans välbråd efter döden under en  
 lång fölyd av år, en man som genom olyckshändelse  
 eller slagsmål nyöt döden spöade allt jämt varje  
 natt, och uppträdde alltid vid samma tid på den



plats olyckan hände, en sådan vällnad visade sig då  
 uti gästens ystätt, hade det begäts ett mord visade  
 sig gästen utan huvud, detta var upptäckten och läs-  
 ningar på den fördolda gatan att färsanen i fråga  
 hade blivit mördad av mäniskohänder, därefter  
 hände det snart att den skyldige blev gastakramad  
 detta hände sig såväl uti medagttimen på da-  
 gen, som samma timma under natten, och efter som  
 gästen kunde lika gärna vara osynlig som synlig,  
 var det omöjligt att undgå att komma uti beröring  
 med honom, icke hände man behandlingen av  
 gästen vid själva tillfället när först någon  
 stund efteråt kom de farsväxande plågarna att  
 giva sig tillkänna och började med bråkningar  
 som höll i sig till gröna gallan prästades ut så att  
 man föreföll att vara mera död än levande, så  
 fick man intaga sängen under de respektiva nio dygnen,

nu fans icke tvivel längre vinn dräparen var ty  
 dän på dätta sätt ombudne hade nu själva fått saken  
 uti yuset, och många sådana brott blev uppdagade  
 på dätta sätt under våra färfädans tid, och spåhena  
 själva drov dän eller de skyldiga till att gå till  
 prästen för att hos honom bekänna sitt brott och  
 efter som dät var på dän tiden att han skulle hålla  
 alla hemligt bekända brott uti ländam, så stod  
 dän brottelige icke under någon som kätit rish  
 för värsligt straff, förhållandett var endast till  
 att bekänna för prästen som sedan uti lur och ord-  
 ning skulle förtaga honom ifrån den mörkades  
 plågoanda, då brottlingen hade ärhänt även vid  
 graven, dätta var ju ett arhelt företag för att  
 slippa ifrån både värsligt straff och dän mar-  
 terande och plågande gästen, för endast dänna  
 ärhla bekännelsen framför prästen och den dödes grav.

MINORE TILLFÖRLITLIGT

om dronkning!

99

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

Dronkning.  
3196  
11

att folk har dronknatt har alltid förekommit, och till  
ofantligt mycket större omfattning förr än vad nu  
är fallet. Förr i tiden måste varje sjö för sig ha  
sina bestämda offer i någon, detta kunde icke end-  
vikas, är våra förfäders bestämda avsikt, det  
berodde på de övernaturliga väsen som dolde sig  
uti djupet. Därför fick det knappast förekomma att  
någon på egen hand fick utföra något arbete  
in på sjöstränderna för att icke falla offer för nä-  
men eller andra systrar som samarbetade med nämen  
icke hållas skulle man bada uti sjöarna utan att  
man varit flera församlade på samma gång, man  
trodde att den ammannen blev något slags systra  
d v s sidana som man icke kunde uppröpa, det talas  
om syroplingen, som vid dronkning var uti stor  
värksamhet vid sådana tillfällen hur di förlamade  
sina offer och höll dem fast vid bältren utan att

MINRE TILLFÖRLITLIGT

se sid. 113.

178  
B. P. 100

Upps. P. 4. Petrus  
3196 MINDRE TILLFÖRLÄTTLIGT  
Ber. Per Gommerson

113.  
LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

40. Kan Ni berätta utförligare om sjöpysslingen? Har man sägner om honom från andra tillfällen än drunkning?

Ja våra färfäder har berättat om att denna sjöpyssling  
gav sig ut på en svår vandring eller vaktare över de fär-  
mängder som var nedlagda uti sjöarna, utav så  
dåna erimittgubbar och dilla häringar såsom fångar  
och andra värdepåsar av silver och guld. Dessa män-  
skor skulle jämma sin rikedom till att hava till hands  
då de slutat sitt godeska liv, och på denna tur räknade  
man ned ett skoin av kappor fält med värdepåsar.  
dessa skulle dessa sjöpysslingar överta, dät berättas om  
att ett sådant skoin hande av någon, om man dock  
hade med skaputa fönnett plåtmen där skoinett lög  
ty pysslingarna hållt vakt över dät och dessa värdepå-  
sar var mycket förliga för mänskonna som  
kom uti beröring med dem. sådan rikedom hande ingen till-  
shansa sig utan nästens tillämp, ty han var härre över dät hela  
i sjöarna.

dät berättas om en fiska som hade nästom  
till fiskman han höllade ett sådant skoin  
dä han tvättade kullor i sjön, då drog  
pysslingarna ned kornet. Men nästom  
kom och räddade honom, han fick förmågan att  
ingen till-  
dät hela  
i sjöarna.

MINDRE TILLFÖRLITLIGT

man kunde röra sig, man kunde se hu däre färdan  
i dyupett utan till att visa sig mer, här var goda råd  
lyra om man var närvarande, till att sänka ned en sax  
man alltid hade till hands då man var iförd med  
någott järn vid eller på spån, just vid ett sådant  
tillfälle måste man fatta luftblåsan som bildatt sig  
för mannen, så fort den lossnade visade sig uti vat-  
tentingenen slog man genast handen för mannen på  
hakan, så att inte loften fick spräcka blåsan då för  
anden ut hakan, slog man för mannen före än  
han kom övar vattneitt då gick anden ned uti  
bröstit, och med lämplig hande man återhalla honom  
till liv igår med kuttling och gnidning samt arbetan  
de med armar och ben, en sådan föroljshad mänska  
fick icke någott vatten inuti sig dät hade bobblan,  
luftblåsan som bildatt sig för mannen, förhindrat,  
en sådan hande man få till liv efter flera timars draktning.